

ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНО - ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Р.Є. Coniza,

студент 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Розробка проблематики цивільно - процесуальної відповідальності почалася приблизно в 1980-і роки. До числа перших дослідників цієї теми

відносяться Н.А. Чечіна, В.В. Бутнєв, П.Ф. Елісейкін, И.М. Зайцев, Н.В. Кузнєцов Н.І. Ткачов, М.І. Штефан. Всі автори сходяться в думці, що види відповідальності доцільно виділяти на підставі галузевих критеріїв і розглядати цивільну процесуальну відповідальність як одну з різновидів юридичної відповідальності.

Треба визнати, що в правовій науці не існує домінуючої концепції юридичної відповідальності. Відповідальність розглядається і як реалізація санкцій правових норм, і як примусовий захід, застосовуваного до правопорушника, і як виконання порушеного обов'язку під впливом державного примуса, і як обов'язок правопорушника перетерпіти юридично несприятливі наслідки й т.д.

Поняття цивільної процесуальної відповідальності дається в юридичній літературі по-різному. Одні автори, вважають, що цивільно - процесуальна відповідальність володіє як загальними властивостями юридичної відповідальності, так має й специфічні особливості. Загальні властивості визначаються її родовими ознаками, а специфічні - видовими. Перші походять від змісту юридичної відповідальності. Другі - від особливостей цивільного процесуального права (Н.А.Чечіна). Інші автори, визначають цивільно - процесуальну відповідальність, як установлені нормами цивільного процесуального права й забезпечені державним примусом заходи впливу на правопорушника у вигляді покладання на нього обтяжуючих (додаткових) обов'язків або некомпенсуючого позбавлення прав майнового або особистого характеру по здійсненню певних цивільно - процесуальних дій або застосування інших примусових заходів за здійснення протиправних цивільних процесуальних дій (бездіяльності) (М.І. Штефан).

Деякі вчені вважають, що відповідальність у цивільному процесуальному праві повинна мати загальні властивості юридичної відповідальності й специфічних властивостей, обумовленими особливостями цивільного процесуального права.

Відповідальність характеризується тим, що вона: 1) виступає у формі суспільних відносин між державою в особі уповноважених на те органів (судом) і громадянином; 2) формально визначена; 3) має чітко позначені в законі границі й умови виникнення й припинення; 4) пов'язана із застосуванням дій державного примуса.

Підставою відповідальності є правопорушення, це завжди персоніфікована відповідальність.

Класифікуючи юридичну відповідальність по ознаці приналежності до тієї або іншої галузі права, можна прийти до висновку, що поняття відповідальності характерно не тільки для матеріально-правових галузей, але й для процесуальних, будучи одним із критеріїв, що вказують на самостійність процесуальних галузей права в системі права в цілому. Стосовно до сфери юридичної відповідальності норми цивільного процесуального права регламентують не тільки порядок призначення й реалізації матеріально-правової відповідальності, але й передбачає також умови, форми, межі й порядок застосування власне процесуальної відповідальності.

Специфіка цивільної процесуальної відповідальності, з мого погляду, повинна визначатися виходячи з особливостей цивільного процесуального права, що відносяться до : методу правового регулювання; цивільним процесуальним відносинам; принципам процесуального права; правовому статусу учасників процесу; характеру застосовуваних санкцій. Зміст відповідальності розкривається з аналізу її видів, виділюваних за ознаками характеру мір, що накладають, і нормативного закріплення, до них ставляться такі як: 1) штрафна відповідальність; 2) компенсаційна процесуальна відповідальність; 3) відповідальність у вигляді несприятливих процесуально-правових наслідків.

Хоча багато хто із цих видів відповідальності й повторюються в інших кодексах (наприклад, ст.ст. 26, 27 КоАП України) але в цьому випадку вони

носять процесуальний характер і застосовуються судом за порушення процесуальних норм

Що ж стосується того до якого виду відповідальності варто віднести цивільну процесуальну відповідальність, то моя думка із цього приводу така: так як цивільне процесуальне право є самостійною галуззю права, а цивільна процесуальна відповідальність це ніщо інше, як правовідносини, що виникають при порушенні норм процесуально-правового характеру й пов'язані із застосуванням заходів державного примусу спрямованих на відновлення або припинення, порушених прав, можна зробити висновок що цивільна процесуальна відповідальність є окремим, самостійним видом правової відповідальності.

Виходячи із усього вищевикладеного можна запропонувати наступне поняття: цивільної процесуальної відповідальності - це застосування до правопорушника органами судової влади передбачених санкцією юридичної норми заходів державного примусу, що виражаються у формі як процесуального, так і матеріально-правового характеру які спричиняють настання несприятливих наслідків для правопорушника.

Науковий керівник: С.В. Васильєв